

УДК 342.95:351.741/745:355.02

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.2.35>**Х. В. Солнцева**

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0001-9404-8029

В. М. Перепічка

студент 1 курсу, групи 03-25з-07дв,
факультету слідчої
та детективної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
підполковник 1-шої Президентської бригади оперативного призначення
НГУ «Буревій»
ORCID ID: 0009-0009-4172-9686

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ КООРДИНАЦІЇ ТА ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-правових механізмів координації та взаємодії Національної поліції України і Національної гвардії України в умовах сучасних кризових ситуацій, зокрема під час воєнного стану. Мета роботи полягає в обґрунтуванні змісту та визначенні напрямів розвитку адміністративно-правових інструментів, які забезпечують узгоджену діяльність Національної поліції та Національної гвардії України в умовах кризових викликів. У роботі проаналізовано нормативно-правові акти, що визначають правові засади діяльності обох інституцій, окреслено їхні повноваження, функції та режимні особливості реалізації завдань у періоди загроз публічній безпеці й обороноздатності держави. Особливу увагу приділено наказу МВС № 773 та постанові КМУ № 894, які формують основу організаційної, інформаційної та процедурної взаємодії між НГУ та НПУ. На основі функціонально-управлінського підходу виокремлено ключові механізми координації, що включають спільне планування, узгодження компетенцій, оперативну комунікацію, застосування сил і засобів у кризових режимах, а також механізми спільного реагування в умовах загострення безпекової ситуації. Дослідження виявляє низку адміністративно-правових прогалин, пов'язаних із відсутністю чіткої регламентації координації в період надзвичайного стану, недостатньою деталізацією процедур обміну інформацією та розмежуванням відповідальності у складних оперативних умовах. Наголошено, що підвищення ефективності взаємодії НПУ та НГУ є критично важливим у контексті триваючої збройної агресії, необхідності захисту населення, оперативної стабілізації кризових ситуацій та підтримання публічного порядку. Запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правових механізмів, спрямовані на посилення інституційної узгодженості, підвищення швидкості реагування та адаптацію нормативної бази до сучасних викликів сектору безпеки.

Ключові слова: публічна безпека; кризові ситуації; воєнний стан; правоохоронна діяльність; адміністративно-правове регулювання; міжвідомча взаємодія; координаційні механізми; оперативне управління; безпековий сектор.

Постановка проблеми. Сучасна безпекова ситуація в Україні, обумовлена тривалою збройною агресією Російської

Федерації, введенням воєнного стану, посиленням терористичних загроз, проявами внутрішньої дестабілізації та іншими

формами кризових ситуацій, висуває нові вимоги до ефективності функціонування правоохоронних та силових структур держави. У таких умовах особливої актуальності набуває питання належної координації та взаємодії між Національною поліцією України (далі – НПУ) та Національною гвардією України (далі – НГУ) як ключовими суб'єктами забезпечення публічної безпеки і правопорядку. Ця взаємодія є системно пов'язаною із роботою інших елементів сектору безпеки та оборони – органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, а також інституцій громадянського суспільства, які залучаються до попередження, моніторингу та локалізації кризових явищ.

Попри наявність нормативно-правового регулювання, адміністративно-правові механізми координації діяльності НПУ та НГУ залишаються недостатньо узгодженими. Нормативна база містить прогалини у визначенні розмежування повноважень у кризових ситуаціях, нечітко окреслені процедури взаємодії під час воєнного стану та надзвичайних ситуацій, спостерігається дублювання функцій підрозділів, нестача уніфікованих алгоритмів оперативного реагування та міжвідомчого обміну інформацією. Додатковим викликом є нерівномірний рівень підготовки особового складу, обмеженість інституційного досвіду комплексної координації й відсутність чітко затверджених моделей спільного командування. Значною є і роль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, які повинні забезпечувати належну підтримку, ресурсне забезпечення, координацію територіальних структур, а також інтегрувати у спільну діяльність громадські об'єднання та волонтерські ініціативи.

Реальні умови криз – такі як раптові терористичні загрози, масштабні порушення громадського порядку, обстріли населених пунктів, захоплення адміністративних будівель або руйнування критичної інфраструктури – потребують гнучких, але чітко врегульованих механізмів взаємодії між усіма суб'єктами безпеки. За відсутності комплексної регламентації та єдиної системи управління ризиками виникають

труднощі у координації сил, інформаційному забезпеченні, оперативному розподілі ресурсів та реалізації превентивних заходів. Це знижує ефективність захисту прав громадян, функціонування публічної влади та загальний рівень національної безпеки.

Таким чином, актуальним є комплексне дослідження адміністративно-правових механізмів координації та взаємодії між НПУ та НГУ в умовах кризових ситуацій, а також їх взаємодії з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Необхідним є виявлення проблемних аспектів чинної нормативної та організаційної моделі, а також формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства й процедур практичного реагування в умовах воєнного стану та інших загрозливих ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика координації та взаємодії силових і правоохоронних органів у кризових ситуаціях активно розробляється у вітчизняній адміністративно-правовій науці. Значна частина дослідників звертає увагу на зміну функціонального навантаження Національної поліції України (НПУ) та Національної гвардії України (НГУ) в умовах воєнного стану й гібридних загроз. У спеціалізованих публікаціях аналізуються нові правоохоронні функції Нацгвардії як гібридної структури з військовими й поліцейськими завданнями, які вимагають тісної координації з НПУ у питаннях громадської безпеки та протидії терористичним загрозам [1].

У наукових роботах, присвячених організації публічного адміністрування у сфері національної безпеки, акцентується на фрагментарності нормативно-правового забезпечення взаємодії між НПУ та НГУ, а також на дублюванні окремих повноважень у процесі реагування на кризові події. Зокрема, дослідження В. Плішкіна та В. Гаращука вказують, що сучасне законодавство не містить чітко визначених алгоритмів координації дій у надзвичайних ситуаціях, а існуючі міжвідомчі інструкції потребують оновлення з урахуванням реалій воєнного стану [2; 3]. Подібні висновки фіксуються й у роботах

І. Кириченка, який аналізує адміністративно-правові повноваження органів сектору безпеки та проблеми розмежування їх компетенції [4].

Окрема група досліджень стосується інформаційно-аналітичного забезпечення взаємодії НПУ та НГУ. Автори наголошують на важливості інтеграції інформаційних систем, удосконаленні каналів міжвідомчої комунікації та введенні єдиних стандартів обміну оперативними даними. Ці питання детально розглядаються у працях О. Бандурки та фахових публікаціях з адміністративного менеджменту в секторі безпеки [5].

Значний масив практичних висновків містять також аналітичні звіти міжнародних і національних організацій, зокрема ОБСЄ та Ради Європи, які систематично оцінюють діяльність українських силових структур у кризових умовах. Такі документи підкреслюють необхідність уніфікації оперативних процедур, підвищення прозорості міжвідомчої координації та дотримання балансу між безпековими потребами й правами людини [6].

Попри наявність значного нормативного масиву, низка аспектів координації між Національною поліцією України та Національною гвардією України все ще залишається недостатньо врегульованою й малодослідженою. Передусім ідеться про прогалини у правовому забезпеченні взаємодії в умовах надзвичайного та воєнного стану, нечіткість процедур командування й підпорядкування, недостатню деталізацію інформаційних механізмів та алгоритмів спільного реагування на кризові події. Саме ці невирішені частини загальної проблеми зумовлюють актуальність проведеного дослідження.

Відповідно, **метою статті є** комплексний аналіз адміністративно-правових механізмів взаємодії НПУ і НГУ, виявлення їхніх структурних, процедурних і функціональних особливостей, а також визначення нормативних прогалин, що перешкоджають ефективній координації сил безпеки у кризових ситуаціях. Завдання дослідження включають: систематизацію чинної нормативної бази; характеристики ключових форм координації; визначення меж взаємодії у спеціальних правових

режимах; а також обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання задля підвищення ефективності спільної діяльності НПУ та НГУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з ключових передумов результативного об'єднання зусиль правоохоронних інституцій у протидії злочинним проявам є належна координація їхньої взаємодії. Саме завдяки налагодженим механізмам координації окремі негативні соціальні явища, зокрема кримінальна активність, можуть бути ефективно охоплені системою державного контролю. Треба зауважити, що координація правоохоронної діяльності виступає важливою управлінською функцією, що забезпечує впорядкування, узгодження та інтеграцію дій різних органів для досягнення спільної, суспільно значущої мети.

У структурно-функціональному та функціонально-рольовому вимірі координацію взаємодії правоохоронних органів, а також інших державних і недержавних суб'єктів, які залучаються до протидії злочинності, можна розглядати як цілісну систему теоретико-методологічних підходів і практичних інструментів. Її призначення полягає в інтерпретації, впорядкуванні та узгодженні методів організаційно-управлінської діяльності різних інституцій з метою формування ефективного організаційного й правового механізму постійного контролю за криміногенними процесами та превентивного впливу на них. На нашу думку, координація – це погоджена діяльність кількох органів чи структур, спрямована на досягнення спільного результату (наприклад, зниження рівня злочинності), яка включає управлінські, організаційні та правові елементи. Русецький А.А. окреслює зміст поняття «координація діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні», під яким пропонується розуміти обумовлений і внормований положеннями чинного законодавства напрям управлінської діяльності, зміст якого полягає в організації спільної роботи різних правоохоронних відомств, що існують і діють в Україні відповідно до положень нормативно-правової бази в межах конкретного регіону, з метою досягнення заздалегідь

визначених загальних для всіх вказаних органів цілей [7].

Термін «взаємодія» у правоохоронному контексті означає спільну діяльність двох або більше органів/підрозділів, коли вони обмінюються інформацією, діють узгоджено, проводять сумісні заходи з метою досягнення спільних завдань. Це поняття ширше, ніж просто координація, оскільки передбачає активне співробітництво і часто – на рівних засадах.

Кризова ситуація – це особливий стан, за якого нормальний, «штатний» режим функціонування критичної інфраструктури або окремих її елементів зазнає серйозних порушень або перебуває під реальною загрозою. У такому разі для відновлення стабільності або запобігання наслідкам може знадобитися залучення додаткових ресурсів, силових структур, спеціалізованих служб та екстрених служб. Найчастіше такі ситуації пов'язані з техногенними аваріями, масштабними кібератаками, військовими загрозами або іншими надзвичайними подіями, що ставлять під удар життєво важливі системи держави – енергетику, транспорт, телекомунікації тощо.

Законодавчо термін «кризова ситуація» у цьому контексті визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 1109 «Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури», згідно з якою кризова ситуація – це «порушення або загроза порушення штатного режиму функціонування критичної інфраструктури чи окремого її об'єкта, реагування на яке потребує залучення додаткових сил і ресурсів» [8].

Національна поліція України (НПУ) функціонує на підставі системи ключових нормативно-правових актів, які формують правове ядро її організації, діяльності та взаємодії з іншими державними органами. Найважливішим із таких актів є Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII, який визначає правовий статус НПУ як центрального органу виконавчої влади, її завдання, структуру, повноваження та порядок проходження служби. Зокрема, стаття 1 цього закону зазначає: «Національна поліція України ... служить суспільству шляхом забезпечення

охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку» [9].

Далі, відповідно до статті 3 Закону № 580-VIII, діяльність поліції здійснюється виключно на підставі, в межах повноважень і у спосіб, передбачений Конституцією України та законами України, що унеможлиблює довільне розширення її компетенції. Закон також закріплює перелік основних функцій НПУ, передбачених у статті 2: охорона публічної безпеки, захист прав і свобод людини, боротьба зі злочинністю та надання допомоги особам, які перебувають у складних соціальних або надзвичайних обставинах [9].

З точки зору адміністративно-правового режиму служби, Закон встановлює чіткі правила призначення керівництва поліції: керівник НПУ призначається Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ, а його заступники – за рекомендацією керівника поліції [9]. Крім того, закон регламентує контрактну службу, дисциплінарну відповідальність поліцейських, порядок проведення конкурсів на службу та внутрішню організацію служби, встановлюючи правові механізми для реалізації цих положень як через сам закон, так і через підзаконні акти.

Таке нормативне врегулювання створює міцну законодавчу основу для функціонування Національної поліції у правовому полі, забезпечуючи підзвітність, контроль та легітимність дій. Проте, для адекватного реагування в умовах кризових викликів та забезпечення координації з іншими силовими структурами (наприклад, із Національною гвардією), існуюча система адміністративно-правових механізмів вимагає подальшого вдосконалення.

Діяльність Національної гвардії України (НГУ) регламентується низкою основоположних нормативно-правових актів, що визначають її правовий статус, завдання, повноваження та порядок взаємодії з іншими суб'єктами системи національної безпеки та оборони. Центральним нормативним документом є Закон України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 р. № 876-VII, який встановлює, що НГУ є військовим фор-

муванням із правоохоронними функціями в складі системи Міністерства внутрішніх справ України, покликаним захищати суверенітет і територіальну цілісність України, права, свободи та життя громадян від злочинних та інших антигромадських дій [10].

Відповідно до статті 4 зазначеного закону, діяльність НГУ підпорядковується Конституції України, законам України, міжнародним договорам, актам Президента і Кабінету Міністрів, а також нормативно-правовим актам Міністерства внутрішніх справ. У разі запровадження воєнного стану або особливого періоду НГУ може переходити під управління органів військового командування Збройних Сил України через Міністерство оборони [11]. Закон також регламентує ключові аспекти організації НГУ: чисельність особового складу, призначення керівництва, порядок застосування спеціальних засобів та вогнепальної зброї. До основних завдань НГУ належить захист конституційного ладу, територіальної цілісності держави, забезпечення громадської безпеки, участь у відсічі збройної агресії, контрдиверсійна діяльність, охорона державних об'єктів і спеціальних вантажів. У межах повноважень військовослужбовці НГУ можуть здійснювати превентивні поліцейські заходи, затримувати порушників режиму охорони об'єктів та застосовувати вогнепальну зброю у встановлених законом випадках [10].

Адміністративно-правова організація служби НГУ передбачає централізоване керівництво, підпорядкування Міністерству внутрішніх справ України та призначення Командувача НГУ Президентом України за поданням Міністра внутрішніх справ [10]. Крім того, закон визначає внутрішню структуру формування, умови проходження служби, трудові відносини, дисциплінарну відповідальність, матеріально-технічне забезпечення та соціальні гарантії військовослужбовців. У разі кризових ситуацій (воєнний стан, надзвичайний стан) НГУ може залучатися до виконання завдань у складі системи оборони та безпеки країни з відповідною підпорядкованістю та міжвідомчою взаємодією [12].

Варто відзначити, що у 2025 році розпочато процес внесення змін до Закону про НГУ з метою уточнення правових засад застосування заходів примусу військовослужбовцями та адаптації до нових функцій у прифронтових регіонах, що свідчить про динамічне удосконалення законодавчої бази відповідно до поточних викликів [13]. Таким чином, нормативно-правова база НГУ створює правову рамку для організації, повноважень, адміністративної підзвітності та взаємодії з іншими силовими структурами, що є критично важливим у контексті координації з Національною поліцією України та іншими суб'єктами забезпечення безпеки у кризових ситуаціях.

У період кризових ситуацій – коли порушуються або можуть бути порушені установлені режими функціонування державних інституцій, громадська безпека та стабільність у суспільстві – ефективна співпраця між Національною поліцією України та Національною гвардією України набуває ключового значення. Під час таких подій рівень непередбачуваності та ризиків зростає, а навантаження на правоохоронні структури істотно підвищується. НПУ та НГУ мають різні, але взаємодоповнювальні функції: поліція відповідає за реагування на правопорушення, підтримання громадського порядку та оперативне управління, тоді як гвардія виконує завдання з підсилення сил правопорядку, забезпечення особливо важливих об'єктів, стримування масових заворушень та нейтралізації загроз підвищеної небезпеки. Координація цих структур дає можливість швидко мобілізувати необхідні ресурси, запобігати ескалації загроз і стабілізувати ситуацію.

Особливо нагальною ця взаємодія стає в умовах воєнного стану, коли масштаби загроз та оперативні потреби держави істотно зростають. У таких умовах НПУ та НГУ змушені діяти у високодинамічному середовищі, реагуючи на диверсійні прояви, терористичні ризики, евакуаційні заходи, охорону об'єктів критичної інфраструктури, посилений контроль на блокпостах та забезпечення громадського порядку під час кризових подій воєнного характеру. Водночас саме адміністративно-правові механізми дозволяють узгод-

жувати повноваження, визначати спільні задачі, формувати єдині алгоритми реагування та уникати дублювання функцій. Наявність чітко встановлених нормативних правил взаємодії мінімізує ризики хаотичного або фрагментарного реагування, забезпечуючи належний рівень керованості та правової визначеності.

Фундаментальною нормативною основою такої координації виступають спеціальні акти Міністерства внутрішніх справ та Кабінету Міністрів України. Важливим документом є Наказ МВС України від 10.08.2016 № 773 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку», який визначає механізм взаємодії двох інституцій та побудований відповідно до законів «Про Національну поліцію» та «Про Національну гвардію України» [14]. Не менш значущою є Постанова КМУ від 20.08.2021 № 894, що затверджує порядок діяльності та взаємодії НГУ з уповноваженими органами під час припинення масових заворушень. Ці нормативні акти формують правову рамку, яка надає можливість здійснювати оперативне, узгоджене та юридично вивірене реагування у складних суспільно-небезпечних ситуаціях [15].

Проаналізувавши наведені нормативно-правові акти, можна виокремити базові адміністративно-правові механізми координації між Національною поліцією України та Національною гвардією України, які формують цілісну модель їх спільної діяльності у кризових умовах. Вони охоплюють організаційне планування, розподіл повноважень, оперативне управління, комунікаційне забезпечення та нормативно визначені алгоритми реагування.

Перш за все, Порядок № 773 встановлює структуровану послідовність дій, що застосовується під час залучення сил НПУ та НГУ до забезпечення публічної безпеки, у тому числі під час масових заходів чи інших подій з підвищеним рівнем ризику. Документ містить положення щодо організації підготовчого етапу, визначення відповідальних посадових осіб, координації оперативного керівництва, а також механізму

розподілу функцій між підрозділами. По суті, цей Порядок виконує роль нормативного шаблону, який забезпечує структурованість і передбачуваність спільних дій.

У свою чергу, Постанова КМУ № 894 створює спеціалізоване правове підґрунтя для взаємодії НГУ з органами Національної поліції та іншими органами державної влади у ситуаціях масових заворушень – одному з найбільш небезпечних різновидів кризових ситуацій. Постанова визначає порядок формування сил, взаємне інформування, підстави для залучення підрозділів, а також особливості управління у разі різкого загострення оперативної обстановки. Таким чином, вона деталізує механізми реагування у випадках, коли ситуація виходить за межі звичайного забезпечення громадського порядку.

У комплексі зазначені акти формують нормативну основу адміністративно-правової координації НПУ та НГУ: визначено суб'єктів взаємодії, її правові підстави, межі компетенції та інструменти забезпечення узгоджених дій. Водночас аналіз документів засвідчує і низку проблемних аспектів. Зокрема, Порядок № 773 не поширюється на період надзвичайного стану, що фактично створює прогалину у правовому регулюванні координації у найбільш небезпечних умовах. Крім того, чинні нормативні акти недостатньо деталізують механізми інформаційної взаємодії, процедури обміну оперативними даними та питання відповідальності у разі неналежного виконання координаційних заходів. Це підкреслює необхідність подальшого удосконалення адміністративно-правових механізмів у сфері забезпечення публічної безпеки у кризових та воєнних умовах.

Аналіз зазначених нормативно-правових актів дозволяє виокремити основні механізми координації між Національною поліцією України та Національною гвардією України. Узагальнення положень наказу МВС № 773 та Постанови КМУ № 894 свідчить, що ці механізми варто структурувати за низкою функціонально-правових критеріїв, які відображають різні аспекти спільної діяльності сил безпеки та особливості їх адміністративно-правової взаємодії в умовах кризових ситуацій.

Передусім підставою для формування першої групи механізмів став критерій змісту та призначення повноважень. Саме він лежить в основі узгодження завдань і обов'язків НПУ та НГУ, оскільки нормативні акти визначають, які дії покладаються на кожен із суб'єктів під час охорони громадського порядку та забезпечення безпеки, а також яким чином запобігається дублюванню функцій [14; 15].

Другу групу механізмів виокремлено за критерієм організаційної структури та управлінської побудови. До неї належать елементи структурної координації, включаючи створення спільних штабів, механізмів оперативного керівництва та планування. Порядок № 773 містить додатки з типовими планами залучення сил і засобів НГУ для спільного патрулювання та охорони громадського порядку разом із поліцією, що підтверджує важливість узгодженого організаційного управління [14].

Третя група ґрунтується на критерії інформаційно-комунікаційних процесів, оскільки законодавство встановлює порядок обміну інформацією, погодження оперативних дій, використання спільних або взаємопов'язаних комунікаційних каналів. Такі механізми забезпечують безперервність управління та оперативне реагування, що є ключовим під час стрімкої ескалації кризових подій.

Окремо виділяється група механізмів, пов'язаних із функціонуванням у режимах підвищеної правової складності – масових заворушеннях, надзвичайному стані чи воєнному стані. Вони виокремлені за критерієм правового режиму діяльності, оскільки включають спеціальні процедури залучення НГУ, визначені постановою № 894 для припинення масових заворушень, а також обмеження Порядку № 773, який не застосовується у період надзвичайного стану [14, 15]. Це свідчить про те, що координація в особливих умовах потребує окремих нормативно встановлених процедур, спрямованих на забезпечення ефективності реагування на загрози публічній безпеці.

Таким чином, систематизація механізмів координації за зазначеними критеріями дає змогу цілісно окреслити структуру

адміністративно-правових форм взаємодії НПУ та НГУ, розкрити логіку їх нормативного закріплення й визначити напрями подальшого вдосконалення координаційних процедур у кризових та особливих правових режимах.

Якщо керуватися функціонально-управлінським підходом, адміністративно-правові механізми координації між Національною поліцією України та Національною гвардією України доцільно систематизувати залежно від характеру управлінських функцій, які вони забезпечують. Такий підхід дозволяє виокремити механізми стратегічного, оперативного, адміністративного та спеціального (режимного) рівнів, що відображають повний цикл взаємодії силових структур у кризових ситуаціях.

Першу групу становлять планово-організаційні механізми, спрямовані на попередню підготовку та погодження залучення сил і засобів. До них належить, зокрема, затвердження «Плану залучення сил та засобів військової частини НГУ», який формується відповідно до вимог наказу МВС № 773 та погоджується з керівником територіального органу поліції. Такий механізм забезпечує узгодженість дій сторін ще до фактичного виконання завдань, що є критично важливим у ситуаціях, коли оперативність реагування залежить від завчасного розподілу відповідальності та визначення обсягів ресурсів [14].

Друга група механізмів – оперативно-тактичні, що реалізуються у формі спільного патрулювання, охорони публічної безпеки, реагування на загострення оперативної обстановки. Взаємодія за цими напрямками визначена у Порядку № 773 і включає координацію спільних нарядів, розподіл маршрутів патрулювання, оперативне керівництво та порядок звітності між командирами підрозділів НПУ і НГУ. Такі механізми забезпечують синхронність дій двох силових структур у просторі та часі, що підвищує рівень ефективності охорони громадського порядку у періоди підвищених ризиків.

Третю групу формують адміністративно-управлінські механізми, які регулюють підзвітність, компетенції та порядок

контролю за виконанням координаційних заходів. Їх ядром є діяльність структур МВС, зокрема органів управління взаємодією з НГУ, що відповідають за нормативне забезпечення спільної роботи, моніторинг її результативності та організацію міжвідомчих комунікацій. Ця група механізмів відіграє ключову роль у забезпеченні єдності управління, запобіганні дублюванню функцій та встановленні чітких вертикалей відповідальності.

Окрему групу утворюють режимні (спеціальні) механізми, які застосовуються у разі масових заворушень, надзвичайних ситуацій або дії правових режимів, пов'язаних із загрозою національній безпеці. Постанова КМУ № 894 визначає порядок взаємодії НГУ з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування під час припинення масових заворушень, установлюючи особливі вимоги щодо командування, інформування, управління та застосування сили [15]. Характерною ознакою цієї групи є відхід від стандартних процедур і застосування спеціальних алгоритмів, які дозволяють забезпечити негайне реагування на кризові події.

У кризовій ситуації, наприклад, масових заворушень, надзвичайного стану або воєнного стану, застосування цих механізмів має ключове значення – планування залучення, чітке погодження дій між НПУ та НГУ, оперативне реагування, обмін інформацією, взаємне підсилення. Наявність адміністративно-правових актів (наказ № 773, постанова № 894) дає правову основу для таких дій. Проте на практиці дослідження вказують на проблеми: нерідко існує невизначеність у процедурі переходу до кризового режиму, недостатня деталізація інформаційних каналів обміну, а також відсутність єдиного координаційного центру. Законодавчі акти встановлюють механізми, але не завжди деталізують процедури для режимів воєнного стану чи надзвичайного стану – це створює поле для невизначеності. Координування між НПУ і НГУ часто залежить від адміністративних рішень на регіональному рівні, що може призводити до нерівномірності. Інформаційна взаємодія, обмін даними, оперативне командування – ці

складові потребують чіткішого нормативного закріплення.

Режим воєнного стану, визначений Законом України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII, встановлює особливі умови діяльності силових структур і передбачає можливу трансформацію їх звичайних повноважень. У цих умовах взаємодія НПУ та НГУ набуває підвищеної значущості, оскільки від рівня координації залежить ефективність реагування на загрози державній безпеці.

У функціональному вимірі співпраця охоплює охорону громадського порядку, участь НГУ у припиненні масових заворушень і надзвичайних ситуацій, охорону важливих об'єктів та спільне реагування на кризові події. Водночас функціональні межі передбачають дотримання чітко визначених компетенцій, що унеможливує вихід за їх межі без належного узгодження.

Організаційні межі визначаються, зокрема, Порядком взаємодії НПУ та НГУ, затвердженим наказом МВС № 773, який регулює питання забезпечення публічної безпеки у мирний час. Він не поширюється на період надзвичайного стану, що окреслює режимні межі застосування. До організаційних елементів також належать створення спільних штабів, визначення відповідальних керівників та розподіл завдань між підрозділами.

Процедурні межі охоплюють порядок прийняття управлінських рішень, затвердження планів залучення сил і засобів, обмін інформацією та систему командування. Наказ № 773 передбачає погодження «Плану залучення сил і засобів військової частини НГУ» з керівником відповідного територіального органу поліції. Під час дії воєнного стану ці процедури модифікуються: військове командування та військові адміністрації отримують розширені повноваження, що впливає на алгоритми взаємодії.

У режимах воєнного та надзвичайного стану межі взаємодії визначаються особливостями правового режиму: зміною функцій (розширення оборонних завдань НГУ, посилення регулятивної ролі НПУ), обмеженнями правового статусу громадян та залученням додаткових сил. Вирішальне

значення має чіткість у визначенні суб'єктів прийняття рішень, порядку командування та відповідальності, що забезпечує ефективність спільних дій у кризових обставинах.

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що адміністративно-правові механізми координації між Національною поліцією України та Національною гвардією України є критично важливими для ефективного функціонування системи публічної безпеки, особливо в умовах кризових режимів, зокрема воєнного стану. Аналіз нормативно-правових актів, насамперед Порядку № 773 та Постанови № 894, засвідчує, що законодавець визначив базові структурні, функціональні та процедурні параметри взаємодії цих органів. Водночас їх застосування демонструє потребу у більш гнучких і деталізованих моделях координації, здатних адаптуватися до динаміки сучасних загроз.

Проведене дослідження показало, що наявні правові механізми забезпечують лише мінімально необхідний рівень узгодженості дій, тоді як ефективне реагування на масштабні або нестандартні кризові події вимагає розвиненіших форм інтеграції – від спільних алгоритмів прийняття рішень до уніфікованих комунікаційних протоколів. Особливої уваги потребує врегулювання меж та особливостей взаємодії НПУ і НГУ у період надзвичайного та воєнного стану, адже чинні акти частково виключають такі режими зі сфери свого застосування, що створює ризики правових прогалин і неоднозначності у командуванні та відповідальності.

Перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі полягають у комплексній модернізації нормативної бази, спрямованій на розширення процедур координації, уточнення повноважень і відповідальності, а також удосконалення інформаційних механізмів взаємодії. Важливою є також розробка єдиного інтегрованого стандарту реагування НПУ і НГУ на кризові події різного типу, який передбачатиме сценарне планування, спільну підготовку персоналу та технічну сумісність систем зв'язку. Такий підхід дозволить зміцнити

інституційну стійкість сектору безпеки та забезпечити належний рівень захисту населення в умовах сучасних викликів.

Список використаної літератури:

1. Шмагайло І. В. Правоохоронна діяльність Національної гвардії в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2024. № 4 (95). С. 147–158. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.4.13>
2. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник. Київ : КНТ, 2009. 624 с.
3. Гаращук В. М. Адміністративне право України: проблеми реформування. Харків : Право, 2017. 432 с.
4. Кириченко І. О. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 109–114.
5. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х. : Основа, 1999. 438 с.
6. OSCE. Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві [Електронний ресурс] : доповідь. Варшава, 2008. 38 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/4/32236.pdf>
7. Русецький А.А. Поняття взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні: проблеми розмежування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. Вип. 33-2, т. 1. С. 28-32.
8. Кабінет Міністрів України. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : постанова від 9 жовтня 2020 р. № 1109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF/ed20201009#n21>
9. Україна. Закони. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
10. Україна. Закони. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
11. Кабінет Міністрів України. Про взаємодію Національної гвардії України та Збройних Сил України в особливий період : постанова від 18.06.2015 № 402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2015-%D0%BF>
12. Верховна Рада України. Особливий період та участь НГУ у системі національ-

- ної безпеки. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/130872.html>
13. Міністерство внутрішніх справ України. Проект змін до Закону України «Про Національну гвардію України» (2025). URL: https://www.mvs.gov.ua/legislation/ngu_amendments2025
14. Міністерство внутрішніх справ України. Наказ № 773 від 10.08.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1223-16#Text>
15. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень : постанова від 20 серпня 2021 р. № 894. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/894-2021%D0%BF#Text>

Solntseva Kh. V., Perepichka V. M. Administrative and legal mechanisms for coordination and interaction of the National Police of Ukraine and the National Guard of Ukraine in crisis situations

The article is devoted to the study of administrative and legal mechanisms of coordination and interaction of the National Police of Ukraine and the National Guard of Ukraine in conditions of modern crisis situations, in particular during martial law. The purpose of the work is to substantiate the content and determine the directions of development of administrative and legal instruments that ensure the coordinated activities of the National Police and the National Guard of Ukraine in conditions of crisis challenges. The work analyzes the regulatory and legal acts that determine the legal principles of the activities of both institutions, outlines their powers, functions and regime features of the implementation of tasks during periods of threats to public security and the defense capability of the state. Special attention is paid to the order of the Ministry of Internal Affairs No. 773 and the resolution of the Cabinet of Ministers No. 894, which form the basis of organizational, informational and procedural interaction between the NPU and the NPU. Based on the functional-management approach, key coordination mechanisms are identified, including joint planning, coordination of competencies, operational communication, use of forces and means in crisis regimes, as well as mechanisms for joint response in conditions of aggravation of the security situation. The study reveals a number of administrative and legal gaps related to the lack of clear regulation of coordination during a state of emergency, insufficient detailing of information exchange procedures and delimitation of responsibilities in complex operational conditions. It is emphasized that increasing the effectiveness of interaction between the National Police and the National Security Service is critically important in the context of ongoing armed aggression, the need to protect the population, operational stabilization of crisis situations and maintaining public order. Directions for improving administrative and legal mechanisms are proposed, aimed at strengthening institutional coherence, increasing the speed of response and adapting the regulatory framework to modern challenges in the security sector.

Key words: public security; crisis situations; martial law; law enforcement; administrative and legal regulation; interagency interaction; coordination mechanisms; operational management; security sector.